

Rasputin – dosar post-sovietic

În era post-sovietică, „fenomenul Rasputin” a reușit să împartă societatea rusă în două tabere. În timp ce pentru prima tabără faimosul mujic siberian a fost un mare înșelător și un depravat, pentru cea de a doua, trecerea „noului mucenic Grigori” în calendar reprezintă o prioritate absolută. Pravoslavnici de rând, jurnaliști, artiști, teologi, călugări, vlădici.... cu toții au trecut de la o extremă la alta pe parcursul a doar câțiva ani. Chiar și Patriarhul Alexei al II-lea s-a dovedit, pentru o vreme, inconsecvent în declarațiile sale... O scurtă „radiografie” a stufosului dosar post-sovietic „Rasputin”, iată ce ne propunem în rândurile care urmează...

Mai nasc și astăzi la Siberia Rasputini...

Serghei Torop, un fost milițian de Circulație, originar din Krasnodar, „conferențiază” adesea la Chișinău. Vine însoțit de fiecare dată de „iubitul său apostol” Vadim, unul dintre cei peste 5.000 de „ucenici”, care l-au urmat tocmai în Siberia, la peste 2.000 km depărtare de Moscova. Visarion (numele actual al milițianului Torop) a înființat acolo, *la pustie*, „Biserica Celui de pe urmă Testament”. „Noul Mesia”, astăzi în vârstă de 47 de ani, „se nevoiește” pe un vârf de munte, într-o vilă cu două etaje, construită de către *sihaștrii Testamentului* (cei mai mulți dintre ei cu studii superioare). În taigaua din jur, răspândiți în câteva sate, adepții săi aș-

teaptă, de ani buni, sfârștul lumii. Torop „se pogoară” adeseori la ei, aducându-le „cuvânt de folos”. Povestește molcom cum a fost el crucificat odinioară, „la porunca lui Pontiu Pilat”, mărturisind cât îi este „de dureros” să-și amintească „sfârșitul vieții lui anterioare, când se numea Iisus Hristos”. Ucenicii nu pun nici o clipă la îndoială năzbâtiile propovăduite de fostul milițian; controlul asupra acestora fiind total, cu reguli ceva mai stricte decât cele de circulație, pentru a căror încălcare se primesc... „amenzi”. Cu toate că și-a propovăduit doctrina sa peste mări și țări (Europa, Statele Unite, Israel), milițianul autoproclamat Mesia este încă departe de faima ilustrului său predecesor siberian, mușicul Grigori Efimovici Rasputin, în jurul căruia, de aproape un secol, s-a țesut o adevărată mitologie...

Din Siberia în Palatul Imperial

Rasputin s-a născut anul 1869, în cătunul siberian Pokrovskoie, regiunea Tiumen. La vârsta de 18 ani, el va petrece, timp de aproape trei luni, într-o mănăstire. Va cerceta, tot pe atunci, un vestit sihastru, pe nume Macarie, din părțile Tobolskului. Considerat de către mulți un om sfânt, bătrânul stareț Macarie va avea o influență covârșitoare asupra tânărului Grigori. În 1889, însă, Rasputin se căsătorește cu Parascovia Fiodorovna, care îi va dăruia trei copii. Două lungi pelerinaje, la Athos și la Ierusalim, îl vor marca pe mușic pentru tot restul vieții. În anul 1903, îl aflăm pe Rasputin la Sankt Petersburg. Aici se va cunoaște îndeaproape cu Sfântul Ioan de Kronstadt, cu Episcopul Sergheie și cu duhovnicul familiei imperiale, arhimandritul Teofan. Cum țareviciul Alexei suferea de

hemofilie, siberianul, rătăcitor de acum, va fi considerat de către țar ultima șansă de vindecare a fiului său. Se pare că țareviciul a fost tămăduit, într-adevăr, datorită rugăciunilor lui Rasputin, altfel nu se poate explica acceptarea sa la curtea imperială. Rasputin va fi numit adeseori, la curte, de către țar, *prietenul nostru*. Mai ales asupra țarinei Alexandra mușicul va avea o influență aparte, aceasta considerându-l pe Grigori Efimovici *omul lui Dumnezeu și sfânt profet*, mărturisind sincer tuturor că Dumnezeu vorbește prin gura lui. Se cunoaște însă că îndelungatul „sejur” la curtea țarului se va încheia tragic pentru Rasputin. El va fi otrăvit, împușcat cu mai multe gloanțe și aruncat apoi în Neva. Medicii nu au aflat însă nici un pic de apă în plămânii săi, iar martorii oculari au susținut că Rasputin nici măcar nu a simțit otrava, și că gloanțele nu au reușit să-l doboare. Cu toate că Rasputin a fost stimat de familia imperială și de Biserică, între el și anumiți ierarhi și demnitari ruși au existat, în mai multe rânduri, relații tensionate. Astfel, au fost lansate o mulțime de zvonuri la adresa sa. Unii analiști sunt însă de părere că Ohrana l-a supravegheat îndeaproape pe mușic, existând destule dovezi compromițătoare în privința lui. Dacă mai punem la socoteală și mulțimea cărților ori a filmelor despre Rasputin, se poate vorbi atunci, cu siguranță, despre o adevărată nebuloasă în privința vieții sale...

„Rasputin” binecuvântat de Patriarhul Alexei

Alexei al II-lea, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Ruse, a acordat acum câțiva ani o dispensă specială preotului Ivan Okhlobistin, pentru a interpreta rolul

„călugărului nebun” Rasputin, într-un film realizat după *best-seller*-ul scriitorului rus Lebedev.

Okhlobistin nu este totuși un preot „de rând”. Are, de pildă, ambele brațe tatuate de sus până jos. Faptul că Okhlobistin a fost actor cunoscut în Rusia, până în 2001, când a fost preoțit, a cântărit totuși foarte mult în atribuirea acestui rol.

Personaj sinistru pentru occidentali, Rasputin este venerat de mai bine de jumătate dintre ruși. Mulți observatori ai fenomenului religios din Rusia au interpretat însă gestul Patriarhului Alexei ca pe o „penitență” față de Rasputin.

Okhlobistin însuși, într-un interviu acordat unui cotidian moscovit, a recunoscut că există o campanie în Biserica Ortodoxă Rusă, nesprijinită însă deschis de către Patriarh, prin care se dorește canonizarea lui Rasputin. S-a ferit, la rândul-i, să se pronunțe într-un fel anume, mulțumindu-se doar cu o mărturie personală: Rasputin i-a salvat viața în vremea filmărilor. „Traversam strada prin fața unui tramvai, pe care nu-l observasem. Deodată, am auzit o voce baritonală care m-a avertizat: *Ivan, fii atent!*... Sunt sigur că a fost Rasputin”...

„Noul Mucenic Grigori”

În anii 90, „Sfântul Sărsăilă”, după cum îl numesc mulți dintre ruși pe Rasputin, s-a întors „acasă” o dată cu vodka ce îi poartă numele. Mai multe cercuri mănăstirești radicale avansau pe atunci ideea canonizării „părintelului Grigori” ca *sfânt mucenic*. Cum în Rusia susținerea unui proiect e o chestiune

de viață și de moarte, lansarea noii licori li s-a părut susținătorilor canonizării o ofensă adusă memoriei lui Grigori Efimovici și acțiunii lor, abia declanșate. În unele mănăstiri, cazacii furioși, care trăgeau de ceva vreme clopotele la acatistele compuse în cinstea „noului mucenic Grigori”, la aflarea vestii începerii războiului (ce e drept, mediatic!) au trebuit să fie „destituiți din funcție”, pentru ca acestea să nu fie sparte... Una din cele mai importante gazete ortodoxe din Rusia, *Blagovest*, prin vocea cunoscutului publicist Anton Evghenievici Jogolev, s-a lansat atunci într-o campanie furibundă împotriva detractorilor lui Rasputin. I s-a alăturat, la puțină vreme, Oleg Platonov, scriitor și publicist de o certă valoare. Arhimandriți, biserici și mănăstiri au trecut rând pe rând de partea „părintelului” Grigori.

Jana Bicevskaia, cea mai populară interpretă de muzică folk din Rusia, va străbate țara de la un capăt la celălalt, pentru a susține canonizarea lui Rasputin. A compus în acest sens mai multe melodii, interpretate împreună cu un alt vestit solist rus – Ghenadi Ponomariov. Posturile importante de radio din întreaga Rusie au preluat în direct concertele vestitelor cântăreți, care făceau sălile de spectacol arhipline. *Starețul Grigori*, de altfel, a fost una dintre melodiile de top din anii 1999-2001.

Canonizare?... *Niet!*...

„Furate” de val, „icoanele” ce îl reprezentau pe „batiușka Grigori” începuseră și ele să se arate „minunate”. Dosarul canonizării bătea deja la poarta Co-

misiei Sinodale... Ierarhii, după depunerea acestuia, au început să abordeze însă cu mai multă precauție subiectul... Ce se va întâmpla după canonizare dacă jumătate din Biserică va refuza să-l recunoască pe Rasputin ca sfânt? – aceasta era întrebarea adresată cel mai adesea clerului, în emisiunile religioase de radio și televiziune. Nu cumva cei interesați de discreditarea Bisericii ar putea profita de pe urma viitoare canonizări? – se întrebau din ce în ce mai mulți pravoslavnici. Secta milițianului siberian, care făcea ravagii de ceva vreme, a contribuit, de asemenea, la o examinare mai atentă de către Sinod a dosarului de canonizare „Rasputin”.

Pe data de 6 octombrie 2004, peste 150 de înalte fețe bisericești, adunate în Catedrala Hristos Mântuitorul de la Moscova, vor supune dezbaterii acest dosar. După mai multe ore de discuții aprinse, președintele comisiei de canonizare, Mitropolitul Juvenalie de Krutițki și Kolomna, avea să concluzioneze: „Alcoolismul, depravarea morală și legăturile cu unele mișcări sectare sunt doar câteva din «calitățile» care l-au caracterizat pe Grigori Efimovici Rasputin. Canonizarea lui ar putea aduce Biserica noastră în pragul scindării”. Patriarhul va mai adăuga, în încheiere: „Se impune scoaterea grabnică din biserici a așa-ziselor icoane ale lui Rasputin și Ivan cel Groaznic”. Nemulțumiți, susținătorii canonizării „noului mucenic Grigori” continuă însă și astăzi lupta...

Lumea Credinței, nr. 3 (56), martie 2008

Excomunicarea lui Tolstoi

„Nu pot să mă întorc la Biserică. Nu pot să mă împărtășesc mai înainte de moarte, tot astfel cum n-aș fi în stare, înaintea morții, să spun vorbe urâte, ori să privesc ilustrate smintitoare. Prin urmare, tot ceea ce se colportează privitor la pocăința și împărtășirea mea, înainte de moarte, este un neadevăr.” (Lev Tolstoi)

De la Rusia lui Petru cel Mare la Rusia lui Tolstoi

Sinodalii de la Sankt Petersburg, după apariția broșurii blasfemiatoare a lui Lev Nikolaevici Tolstoi, *Înviearea*, aveau să-l pomenească din nou pe Țarul Petru cel Mare. Pentru Rusia pravoslavnică, de la sfârșitul secolului al 19-lea și începutul celui de-al 20-lea, toate relele păreau a începe cu domnia lui Petru. Biserica Rusă nu avea Patriarh, iar acest fapt nu putea fi imputat decât lui Petru. Tot el stricase rânduielile și pravilele cele de demult, fapt ce făcuse ca dogmele și morala Bisericii să decadă. Arhivele Imperiale stăteau mărturie în acest sens. Chiar cu puțină vreme înainte, un profesor de la Academia Teologică din Sankt Petersburg descoperise un document de-a dreptul scandalos, privitor la „neamțul cel păgân”. Începând cu Petru, Rusia nu va mai fi vizitată de nici un

Sa la cer. Creștinismul este văzut de Tolstoi doar ca o învățătură, Hristos fiind, de fapt, un propovăduitor printre mulți alții. Iată ce credea scriitorul rus despre dogmele Sf. Sinoade: „Afirmația conform căreia expunerea unei dogme este expresia Dumnezeirii, a Sfântului Duh, este culmea orgoliului și a prostiei”. Pentru cel ce a scris *Învieirea*, Botezul, taina prin care se intră în Împărăție, nu este alceva decât „o îmbăiere a pruncului”; iar Împărtașania, hrana vieții celei veșnice, „o ciorbă care se înghite cu lingurița”.

„Mi-a venit o idee mareată, să întemeiez o nouă religie, care să nu promită fericirea în viața viitoare, ci să o procure pe acest pământ” – avea să declare Tolstoi după primele sale răbufniri împotriva Bisericii. În cele din urmă, el va fi excomunicat de către Biserica Ortodoxă Rusă, printr-o Hotărâre a Sf. Sinod de la Sankt Petersburg, din 20-22 februarie 1901, fiind acuzat de 12 erezii majore.

Astapovo – drumul spre nicăieri

Sf. Sinod va amenința cu interzicerea înmormântării lui Tolstoi după rânduiala cuvenită, fără o prealabilă căință a celui excomunicat. Cu toate acestea, celebrul scriitor, spre sfârșitul vieții sale, va părea tot mai interesat de filozofiile chineză și indiană decât de împăcarea lui cu Biserica. Sfârșirea lăuntrică îl va determina, la vârsta de 82 de ani, în octombrie 1910, să-și părăsească reședința de la Iasnaia Poliana. Urcând într-un tren, la un vagon de clasa a 3-a, Tolstoi se va îndrepta spre o destinație necunoscută. În timpul călătoriei, din pricina unei răceli, se îmbol-

năvește de pneumonie. Coboară la Astapovo, o haltă din regiunea Lipetk, unde își va petrece ultimele sale zile de viață. Sinodul Rus, prin câțiva înalți trimiși ai săi, va face o ultimă încercare de a-l readuce pe Tolstoi în sânul Bisericii pravoslavnice, implorându-l să-și retracteze ereziiile. Îi va fi trimisă, în acest sens, o telegramă din partea Mitropolitului Antonie de Sankt Petersburg. Orice fel de încercare și bună intenție din partea Sinodului va fi sortită însă eșecului. Pe data 20 noiembrie 1910, la aproape o lună de zile de la „evadarea” sa de acasă, Tolstoi se va stinge în gara Astapovo. După îngroparea lui în pădurea Zakaz, de lângă Iasnaia Poliana, episcopul Parfenie de Tula va veni special la Iasnaia Poliana pentru a se interesa dacă nu cumva Tolstoi și-a manifestat dorința, în ultimele sale luni de viață, de a se întoarce spre Biserică. Va primi un răspuns negativ.

Familia contelui Lev Nikolaevici va fi preocupată multă vreme, la rândul ei, să afle destinația spre care intenționase să călătorească Tolstoi. În halta Astapovo, puținii mujici spre care își deschisese sufletul marele scriitor, mai înainte de moartea sa, vor mărturisi, într-un târziu, că Tolstoi dorise, de fapt, să se îndrepte spre Nicăieri...

Lumea Credinței, nr. 7 (60), iulie 2008

„Sfântul” Stalin

Cine ar putea face astăzi o evaluare exactă a pagubelor pricinuite Bisericii de către comunism? Zeci de milioane de victime, crearea „omului nou”, mii de preoți și călugări împușcați, mii de biserici închise ori distruse... La Moscova, Patriarhul Aleksei al II-lea nici nu a apucat prea bine să deschidă gura în privința condamnării comunismului, că s-a și văzut nevoit să nuanțeze... Atitudinea șefului comuniștilor de la Sankt Petersburg, Serghei Malinkovici, a fost poate cea mai cinică dintre toate vocile care s-au pronunțat împotriva condamnării *fiarei roșii*. Ținând cont de popularitatea crescândă a lui Stalin în Rusia, Malinkovici nu s-a sfiit să ceară Bisericii Ortodoxe Ruse, ca un răspuns indirect la inițiativa Patriarhului Aleksei, nici mai mult, nici mai puțin decât canonizarea călăului! În viziunea sa, Iosif Visarionovici Stalin este un „sfânt” cu nimic mai prejos decât Aleksandr Nevski. Ba chiar mai „performant”. În consecință, a lupta pentru canonizarea lui Stalin „înseamnă un merit deosebit”. Această „luptă” se va întinde, după părerea comuniștilor ruși, pe parcursul câtorva „cincinale”...

**„Lenin a fost un ateu.
Stalin are seminarul la bază...”**

Pustia se întinde de la Vladivostok până dincoace de Nistru... Un singur exemplu: în urmă cu doar câțiva ani, o dată cu revenirea comuniștilor la putere în Basarabia, în orașelul Anenii Noi a reapărut o statuie a lui Lenin. De data aceasta, chiar în fața unei biserici. Intelectualii din raion au fost de pă-

rere că statuia ar face parte din *Planul de acțiuni Republica Moldova – UE*. Pe bună dreptate, credincioșii s-au revoltat: „Oameni buni, cu ce drept stă Lenin în fața bisericii noastre? Că doar nu îl avem de ctitor la noi, la biserică. Jos cu Lenin!”. Autoritățile locale au rămas însă insensibile: „Lenin ne-a adus lumina. El este iubit de popor”...

... Și până în Piața Roșie tabloul este cam același... Cu mici nuanțări. Deși se intenționează de ani buni închiderea mausoleului „părintelui revoluției bolșevice” – unde este conservată mumia acestuia – nu prea se reușește mare lucru. Mai nou, autoritățile ruse susțin chiar organizarea unui *referendum Lenin*. Totul este condiționat însă de procentaj: „Dacă 80% vor vota pentru ca mumia lui Lenin să fie înhumată, vom lua o decizie” – Declarația aparține unui înalt oficial de la Kremlin, fiind consemnată de *Rossijskaya Gazeta*.

Comuniștii ruși, ce e drept, sunt dispuși astăzi să accepte că Lenin „a mai făcut și greșeli”, că a fost ateu convins și că a luptat împotriva Bisericii. Privitor la Stalin, ei sunt însă de o cu totul altă părere. „Dosarul” de canonizare, propus recent de „partid” Bisericii Ortodoxe Ruse, face referire, printre altele, chiar și la anii de seminar ai marelui „conducător sovietic”. Prin urmare, Malinkovici consideră că partidul său cere Bisericii un lucru îndreptățit. „Cine poate spune că eu nu cunosc miezul problemei?... Canonizarea tovarășului Stalin nu o putem face noi, comuniștii. Aceasta este o prerogativă a Bisericii”.

10.000 de „icoane” cu Stalin!

Conștient de faptul că trebuie să aștepte „până ce Biserica îl va canoniza pe Stalin”, Serghei Malinkovici

consideră totuși că până atunci oamenii partidului nu trebuie să stea chiar cu mâinile în sân. „Între timp, noi putem, de pildă, să răspândim icoana tovarășului Stalin printre aceia care cred de multă vreme că el este sfânt” – este de părere șeful comuniștilor. Chiar și deputatul Viktor Perov, membru al Comitetului Central al Partidului Comunist din Rusia, deși ateu, pare dornic de a se înhăma la răspândirea cultului „sfântului” Stalin „printre oamenii simpli”. Dacă în privința „troparelor” cei doi au avut „foarte puține probleme”, „icoana iubitului conducător” le-a dat mult de furcă. Nici unul dintre portretele dictatorului nu prezenta fie și doar o mică trăsătură de sfințenie. În cele din urmă, au trebuit să apeleze la iconografi specializați. „Cele 10.000 de icoane, înfățișându-l pe Iosif Stalin, tipărite recent – deocamdată *alb-negru* – respectă întru totul canoanele pravoslavnice” – declară, sigur pe sine, Malinkovici. El speră că, în curând, pictorii angajați, la cererea organizației comuniștilor din Sankt Petersburg, vor realiza și „icoane color” cu Stalin. Cel ce a transformat Rusia „dintr-o țară înapoiată într-un gigant industrial” ar trebui să aibă „icoane” până la sfârșitul secolului al 21-lea, după liderul comuniștilor ruși, în toate bisericile ortodoxe din țară.

Un răspuns din partea Bisericii

Deși mulți dintre ierarhii ruși sunt de părere că liderul comuniștilor nu merită a fi luat în serios, ținând cont de ponderea partidului său pe eșichierul politic actual al Rusiei și dat fiind faptul că Stalin se află pe unul dintre primele locuri în topul celor mai de seamă ruși – top realizat de către Televiziunea de Stat de la Moscova –, s-a simțit nevoia unei limpeziri

a apelor, din partea Bisericii, în privința „sfințeniei” lui Stalin. Astfel, secretarul Biroului de Presă al Patriarhiei Ruse, Vladimir Vighileanski, a caracterizat recent propunerea comuniștilor ca fiind o „hulă, un sacrilegiu”. Cei care îl consideră pe Stalin „un strângător laolaltă al pământurilor rusești, un părinte al popoarelor, un purtător de biruință” nu s-au lăsat însă impresionați de răspunsul primit din partea Patriarhiei Ruse, susținând că acesta „nu reflectă nicidecum poziția clerului în totalitatea sa”. Un membru marcant al Comisiei Sinodale de Canonizare a Sfinților, din cadrul Patriarhiei Ruse, prot. Gheorghe Mitrofanov, profesor universitar la Academia Teologică din Sankt Petersburg, a încercat și el să-i lămurească pe comuniști: „Propunerea venită din partea comuniștilor, de canonizare a lui Stalin, poate fi privită din punct de vedere canonic ca o manifestare a ignoranței lor, iar din punct de vedere istoric ca una plină de cinism. Stalin a căzut sub anatema Sinodului rus încă de pe data 22 ianuarie 1918, alături de alți capi ai revoluției bolșevice. Între 1937-1941 au fost împușcați, sub conducerea lui, 110.700 oameni ai Bisericii (preoți, diaconi, monahi și alți slujitori). La un moment dat, în țară nu mai rămăseseră deschise nici măcar 300 de biserici ortodoxe. În timpul Ultimului Război Mondial, autoritățile germane, de pildă, au redeschis peste 9000 de biserici în URSS. În aceeași perioadă, Stalin a permis deschiderea a doar 716 biserici”. Dacă am mai „adăuga” aici și cele 15 milioane de victime de care este acuzat de către istorici „marele conducător sovietic”, am avea, cu siguranță, o „icoană” perfectă a „sfântului” Stalin.

Lumea Credinței, nr. 9 (62), septembrie 2008